

ВАСИЛЬ СВИСТУН

**ВОЗЗ'ЄДНАННЯ УКРАЇНИ --
-- ПРИСМЕРК СКИТАЛЬЩИНІ**

(ДОПОВІДЬ ВИГОЛОШЕНА
В УКРАЇНСЬКОМУ РОБІТНИЧОМУ ДОМІ
У ВІННІПЕГУ, 18 ГРУДНЯ 1949 РОКУ)

ВАСИЛЬ СВИСТУН

**ВОЗЗ'ЄДНАННЯ УКРАЇНИ
— ПРИСМЕРК СКИТАЛЬЩИНИ**

**(ДОПОВІДЬ ВИГОЛОШЕНА
В УКРАЇНСЬКОМУ РОБІТНИЧОМУ ДОМІ
У ВІННІПЕГУ, 18 ГРУДНЯ 1949 РОКУ)**

Канадсько-Український Бібліотечний Центр

**Канадське Товариство Приятелів України
Торонто – Канада**

ВСЕНАРОДНЕ Й ДЕРЖАВНЕ СВЯТО ВОЗЗ'ЄДНАННЯ УКРАЇНИ

З кінцем жовтня цього року минуло десять років від визначної історичної події в житті українського народу, возз'єднання всіх українських земель в єдиній Українській державі, Українській Радянській Соціалістичній Республіці. Радянська Україна відсвяткувала це десятиріччя торжественным всенародним і державним святом в днях 29 і 30 жовтня. 29 жовтня відбулася Шоста Ювілейна Сесія Верховної Ради Української РСР, яка була присвячена виключно відзначеню десятиріччя возз'єднання українських земель, а день 30 жовтня був днем всенародного свята, яке відсвятковано по всій Україні. В столиці України Києві, у Львові, Харкові і інших містах України відбулися величні масові демонстрації. По більших і менших містах, селах і колгоспах України мали місце святочні імпрези, концерти та інші мистецькі виступи, які відзначували велике історичне значення возз'єднання українських земель і велику радість з цього приводу всього українського народу.

Чому так торжественно відзначала Україна десятиріччя возз'єднання українських земель? Відповідь на це дає історія України.

ВІДПОВІДЬ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Поминаючи останнє десятиріччя, в якому всі українські землі перебувають вже в складі єдиної української держави,

тільки в період Київської Русі, за князів Володимира Великого і Ярослава Мудрого, були з'єднані в одній державі всі українські землі, на яких тоді жили предки українського народу. Але не треба забувати, що Київська Русь об'єднала в собі і всі ті землі, що на них жили також предки росіян і білорусів. **Бо період Київської Русі є спільним в історії українців, росіян і білорусів.**

Перед своєю смертю (1054) Ярослав Мудрий розподілив Київську Русь між п'ятьма своїми синами. Старшому, Ізяславу, він дав Київ. Йому повинні були підкорятись молодші брати. Але так не сталося і незабаром Київська держава розпадається на окремі частини-уділи між потомками Ярослава. Правда, внукові Ярослава Мудрого, Володимирові Мономаху (1113-1125), вдається в значній мірі відновити авторитет київського князя і він поширює свою владу на більшу частину земель Київської Русі, але вже по смерті його сина Мстислава, який князював в Києві від 1125 до 1132 р., Київська держава остаточно розпадається на ряд окремих князівств.

Політичний центр українських земель переноситься з Києва в західноукраїнські землі, в Галицько-Волинське князівство, в якому князють Роман і його потомки. В 1340 р. вимирає рід Романовичів. Волинь переходить під владу Литви, а Галичину в 1349 р. окуповує Польща. З того часу аж до 1939 р., через повних 590 років, Галичина відмежована від решти українських земель. Найдовше вона була під Польщею, так що та остання до недавнього часу заявляла своє “історичне” право до посідання Галичини. Шовіністичні кола поляків, головно ті, що знаходяться за кордонами теперішньої Польщі, ще й донині заявляють те “історичне” право до галицьких земель і до міста Львова. Ці неоправдані претензії поляків до Галичини й Льво-

ва остаточно уневажнили й знищили українці західноукраїнських земель своїми історичними деклараціями на Народних Зборах у Львові 26—28 жовтня 1939 р., ухваливши просити Верховну Раду Радянського Союзу прийняти Західну Україну до складу Союзу через возз'єднання її з Українською Радянською Соціалістичною Республікою. Верховна Рада Радянського Союзу задовільнила просьбу Народних Зборів 1 листопада 1939 р. і відтоді Західна Україна стала частиною Української РСР. В серпні 1940 року з Радянською Україною були возз'єднані Північна Буковина та Ізмаїльська область, а в червні 1945 року за договором з Чехословаччиною до складу Радянської Україниувійшла Закарпатська Україна.

Так здійснилася споконвічна мрія українського народу про національне об'єднання. Цілі століття боровся український народ за здійснення тієї великої мрії. Але його державотворчі змагання в тому напрямі не увінчались успіхом. Не вдалось українському народові возз'единити всіх своїх земель в великій визвольній війні проти Польщі, яку він вів під проводом гетьмана Богдана Хмельницького (1648—1654). Не осяг він тієї мети і в роки могучого соціального і національного зриву в роках 1917—1920, бо поза межами Радянської України залишились західноукраїнські землі, які були розподілені між Польщею, Румунією і Чехословаччиною. Возз'єднання українських земель стало доконаним фактом аж в 1939 році.

ПРАГНЕННЯ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ І ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ЄДНОСТІ

Кожний народ прагне до національної і територіальної єдності. Класичний приклад в тому напрямі дає нам історія італій-

ського народу. Від упадку римської імперії (476) до другої половини дев'ятнадцятого століття італійці не були з'єднані в одну національну державу. Через деякий час вони жили під во-роюю окупацією. Пізніше їм вдалось створити кілька дрібних державок, в більшій або меншій мірі залежних від папи, або не-італійських королів чи монархів. Ломбардія і Венеція в північній Італії були під владою Австрії. Змагання італійців об'єднати всі італійські землі в єдиному королівстві здійснилися аж тоді, коли італійці зорганізували сильний революційний рух під проводом патріота Джузеппе Мацціні. Той рух дістав підтримку італійського народу і одного з його владарів, короля Сардинії. Цей рух довів до революції і війни з Австрією в 1848 і 1849 роках, в якій італійці були розбиті, але вже в другій війні з Австрією (1859 р.), в якій визначну роль відіграє італійський герой-революціонер Гарібальді, італійці мають більше щастя і остаточно з малих державок і зі звільнених від Австрії провінцій Ломбардії і Венеції формується єдина італійська держава-королівство з Віктором Емануїлом, як її першим королем.

Народ, який починає розвивати в собі почуття і свідомість нації, завжди стремить до того, щоб об'єднатись в одну державу, яка включала б цілу замешкану ним територію. Народ бореться проти розшматування своїх земель і знищення своєї держави, бореться проти свого розчленування так само, як бореться проти скалічення і розчленування всякий живий організм. Конечність боротьби проти такого розчленування та обороної своїх земель перед ворожими захарбниками-піороджую, в народі ті ціхи його характеру, які потрібні для того, щоб з народу розвинулась нація. Коли народові грізить якась велика спільна небезпека, коли для відсунення такої небезпеки йому приходить зібрати всі свої сили, напружити всю свою енергію і коли виглядає, що чекає його повна заглада, тоді якраз розвивається в

ньому та непереборна сила, що допроваджує його до з'єднання, зміцнення, збудування своєї держави і переміни з народу в націю. Але коли народ в обличчі страшної небезпеки не знаходить в собі сили її перебороти або відсунути, коли в обличчі такої небезпеки замість об'єднатись він ділиться на окремі частини, групи і групки, партії і партійки, коли між його провідними одиницями боротьба йде тільки за першенство, за "владу", тоді чекає його повна заглада — і смерть.

Добрий приклад цьому дає нам Київська Русь. Київська держава створилася боротьбою наших предків за оборону свого існування, яке в головній мірі залежне було від великого водного шляху, що системою рік і озер тягнувся від фінляндської затоки аж до гирла Дніпра і Чорного моря. Цей шлях єднав Великий Новгород і інші міста півночі з Києвом, що був в центрі шляху і що згодом став політичним центром Київської Русі. Велика загроза для того шляху головно від половців була вирішальною в об'єднанні наших предків в Київській державі, і так довго, як наші предки змогли від тієї небезпеки оборонитись, Київ був політичним центром і Київська держава існувала. Але як тільки та небезпека стала такою великою, що наші предки не мали сили її усунути, як скоро тільки ворогам-кочівникам того водного шляху вдалося той шлях понижче Києва перервати і околиці Києва обезлюднити, політичний центр переноситься з Києва в двох напрямах — на захід, в Галицько-Волинське, а потім в Литовсько-Руське князівства, і на північ, де тоді існувало кілька північноруських князівств, з яких згодом утворилася російська держава. Безперечно, до упадку Києва причинились постійні князівські міжусобиці і війни, але головною причиною була та, про яку вже згадано.

Звичайно, люди люблять бавитися в історичні спекуляції, а ми, українці, більше може ще, як інші. Історія не була для нас

такою щедрою, як для інших народів, і мабуть тому ми в історії України, звичайно, обминаємо або затушковуємо неприємні для нас події і факти і потішаємо спекуляцією про те, що могло б бути, якби події інакше були склались. Ми не виводимо для себе відповідної науки з історичних подій, але натомість видвигаємо різні спекулятивні теорійки і на таких теорійках побудовуємо наш український патріотизм. Що більше, на таких теорійках ми будуємо весь наш національний світогляд.

Такими спекуляціями і теоріями, які сягають аж в Київську Русь, переповнені різні статті, писані, звичайно, на тему “високої політики” в газетах і журналах нашої післявоенної політичної імміграції. Але не треба жодної спекуляції для того, щоб вияснити собі, що упадок Київської Русі і створення нових політично-державних центрів на заході в Галицько-Волинськім і Литовсько-Руськім князівствах, а на півночі в Володимиро-Сузальськім, а потім в Московськім князівствах, були головною причиною повстання трьох народів — українського, білоруського і російського з східнослов'янських племен, які були об'єднані в Київській Русі. Цікаве притім те, що татарська загроза мала цілком відмінні наслідки для росіян і українців. Довголітнє татарське ярмо, яке тяжіло над північноруськими землями (1237—1480), довело до об'єднання тих земель у велике князівство Московське, а потім в велику російську державу-імперію, але на українських землях воно до такого об'єднання не спричинилося. В обличчі татарської загрози українці не спромоглися на те, щоб з'единити всі свої землі в одній українській державі. Галицько-Волинське князівство не зуміло прилучити до себе решти українських земель, які в більшості занимає Литва і які потім переходят під владу Польщі. Політичний, економічний і релігійний гніт Польщі довів до визвольної української війни під проводом Богдана Хмельницького, але все таки вели-

ка частина українських земель (Правобережна Україна) залишається під Польщею, поза межами української козацької республіки, яка перебувала в васальній залежності від Росії. Російське самодержавство згодом касує політичну автономію української козацької республіки і українські землі залишаються розподілені під владою Росії і Польщі, а потім Росії і Австрії.

Яка велика різниця між державотворчим розвитком на північноруських землях, на яких давно вже повстало і закріпилася велика російська держава, а розвитком на північно і західноруських землях, заселених українським і білоруським народами, які спромоглися здобути свої держави аж внаслідок і під впливом Жовтневої революції. І хоч як неприємним це здається для деяких українців, мусимо визнати факт, що без згоди і допомоги російського народу постання української держави було б неможливим!

ВОЗ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ І УКРАЇНСЬКА ПОЛІТИЧНА ІММІГРАЦІЯ

А яке відношення до воз'єднання українських земель зайнвали українці в Канаді і США? — спитає дехто.

Українські прогресивні газети й організації, як можна було сподіватись, прийняли з великою радістю вістку про те, що на Радянській Україні десятиріччя воз'єднання українських земель торжественно відсвяткували як національне і державне свято. За почином тих газет і організацій в багатьох місцевостях Канади і США десятиріччя воз'єднання відзначено відповідними святочними імпрезами. Зате українські націоналістичні угрупування віднеслись до цієї справи крайнє негативно. Впро-

чім, коли йде мова про ті угрупування, треба вже тепер підчеркнути, що вони вже перейшли цілком під ідеологічний провід нової повоєнної “політичної” імміграції, т. зв. скитальців. Деякі з тих організацій вже повибирали до своїх зарядів чи виконавчих комітетів скитальців, інші ще побоюються так поступити, але навіть і в тих організаціях, які в своїх зарядах поки що не мають скитальців, ідеологічний провід є за скитальцями. Це дуже замітне в канадському КУК-ові, де поверховно провід залишився ще в руках репрезентантів складових організацій (бо тільки в невідкличній конечності там замінюються одні особи другими), але ідеологічний напрям КУК-ові, безперечно, надають вже скитальці і навіть технічний провід в канцелярії КУК-а є в руках скитальців.

Організації, що входять в склад КУК-а, переважно збули гробовою мовчанкою факт десятиріччя об'єднання українських земель. Опозиція до КУК-а, яка гуртується коло газети “Гомін України”, органу недавно створеної “Ліги визволення України” (лебедо-бандерівців) зайняла до тієї справи досить цікаве становище. “Гомін України” тішиться, що десять літ тому Польща впала на українських землях і водночас старається впевнити українців, що Польща вже на тих землях не буде відбудована. Упадок Польщі “має далекосягле значення для українського визволення . . . тому не треба турбуватись, що сьогодні, в десятупрічницю, еміграційна “польонія” оплакує розгром Польщі . . .” Притім “ГУ” додає, що й не треба тішитись возз’єднанням, бо, на його думку, по-перше, це означає “російське ярмо, замість польського” і, по-друге, “що віддано Польщі Лемківщину, Холмщину і Підляшшя”.

“Наш Вік” (Торонто), що не претендує на репрезентацію жодної організації, помістив передовицю п. н. “За ‘возз’єднану’

чи соборну Україну”, стараючись переконати українців, зорганізованих в прогресивних товариствах, що вони повинні бути за “соборну”, а не за “воз’єднану” Україну. Поставивши при цінці тієї передовиці питання: — “За яку ви Україну — “воз’єднану” чи “соборну”?”, відповідає самий на те питання в формі відозви до тих же українців, в якій закликає, що вони повинні бути за “соборну Україну”, бо для об’єднання українських земель треба мати тільки “потяг до єдності” і додає, що “ця вимога ... була здійснена і завершена (!) 22 січня 1919 року в Києві ...”

Цитат з “Нашого Віку” вимовно і яскраво вияснює те, про що, вже була мова передше, цебто, що українці-націоналісти приходять до певних загальних заключень, тверджень, гасел, кличів і теорій не на основі того, що в історії українського народу сталося або здійснилось, але на основі того, що, на їхнє бажання, повинно було статись, хоч воно ніколи не сталося і не здійснилось. Наприклад, коли мова йде про гетьмана Богдана Хмельницького, то вони оцінюють його значення в історії України не на основі того, чого він доконав, але на основі того, що, на їхнє міркування, він хотів зробити, хоч і не зробив. Вони, звичайно, ставляться негативно до Переяславської угоди (1654 р.), теоретизуючи, що Богдан Хмельницький хотів її уневажити, але смерть перервала ті його задуми, хоч в історії не знаходять фактів для підтвердження такої теорії. З Іваном Мазепи вони роблять легенду. Вони шанують не дійсного Мазепу, так як записала його історія, але легендарного Мазепу, якого вони спеціально створили для піддержки своїх ідеологічних позицій.

Виходить, що відношення українських “державницьких ідеологів” з-поміж “політичної” імміграції до справи об’єднання українських земель є не гільки крайнє негативне, але зовсім

ніглістичне. Цікаво буде прирівняти оте відношення з відношеннем відомого пастора Мартина Німолера до подібного питання, яке якраз тепер стоїть перед німцями. Пастор Мартин Німолер — це бувший капітан німецької субмарини в першій світовій війні і великий та одвертій противник Гітлера перед другою світовою війною і впродовж цілої війни. За звідомленнями преси, цей одвертій пастор, який носить офіційний титул євангелицького єпіскопа для провінції Гессе, заявив недавно, що більшість німців скоріше вибере об'єднання Німеччини під комуністичною диктатурою, ніж теперішнє постійне розбиття на дві частини.

Треба зазначити, що пастор Німолер звертається до держав і провідників заходу і тому його заявя, в формі пресового інтерв'ю, мусить дипломатично бути так стилізована, щоб підійти під смак людей західної політичної орієнтації. Він підчеркує, що розв'язка німецького питання мусить йти по лінії потсдамських рішень, які запали на нарадах між президентом Труменом, маршалом Сталіним і прем'єром Еттлі. Водночас він не боїться заявити, що “пересічний німець в західній Німеччині знаходиться в стані політичного ніглізму. Від кожного віє апатією. Люди нічим не заінтересовані, всюди порожнеча”.

Оте знаменне інтерв'ю пастор Німолер закінчує такими словами:

“Жалко, що коли росіяни мають певну ідею, яку можуть запропонувати, — ідею, яка апелює до мільйонів людей, то захід не має жодної ідеї”.

Що важне в повищім інтерв'ю і заяві пастора Німолера, то те, що він ставить територіальне об'єднання Німеччини як пе-

редумову її державного життя. Для здійснення такого об'єднання йому не страшна навіть окупація Німеччини. Пастор, чи радше, єпископ Німолер робить свою заяву, не дивлячись на своє високе церковне достоїнство, і то в такій формі, як повище подано, і не боїться перед усім світом задемонструвати своє переконання, хоч за це західний світ може назвати його "чрево-ним".

Дуже маленькими виглядають наші післявоєнні "державні мужі" і державницькі ідеологи зі скитальщини, коли прирівняти їх до єпископа Німолера.

НАШІ ПІСЛЯВОЄННІ ПРОВІДНИКИ І ІДЕОЛОГИ ЗІ СКИТАЛЬЩИНИ

Хто ж вони, оті повоєнні державники, провідники і ідеолози політичної еміграції?

Згори мусимо зазначити, що до них не будемо зараховувати загалу українців-скитальців в Канаді (і США), без різниці, чи вони інтелігенти, які працюють фізично та не рвуться до політичного проводу, чи вони звичайні робітники або бувші селяни.

Не будемо зараховувати до них і культурних діячів, які дійсно працюють на культурному полі і не рвуться до політичного проводу.

Будемо, отже, говорити тільки про тих, хто зараховує себе до політичного і державницького проводу, про так звану політичну еліту. А що маленько-що про них знаємо, хоч чували і читали дещо про деяких ще перед війною, то будемо говорити

про них не нашими, але їх власними словами. Вони про себе вважають тепер дуже багато і говорять, і пишуть.

Та поки дамо їм нагоду про себе самих говорити, мусимо подати про них деякі необхідні загальні інформації, бо інакше їх мова буде незрозуміла.

І в Канаді, і в США політична еліта, яка прийшла з скитаєщини, ділиться на дві головні групи і на багато підгрупок. До першої, більшої групи треба зарахувати прихильників УНРади (Української Національної Ради), яка має свій центр на скитаєщині; до другої, меншої групи належать провідні одиниці з ОУНР (Організація, Українських Націоналістів Революціонерів або т.зв. Бандери-Лебедівці). З другою групою співпрацюють також представники

Що це таке та УНРада? Це мав би бути “парламент”, що час від часу відбуває свої сесії, з президією, яка діє між сесіями, і з “виконним органом”, який є “кабінетом міністрів”, від міністра внутрішніх справ до міністра закордонних справ включно. Чий же це парламент? Це мав би бути парламент України, очевидно не тієї України, що на Україні, але тієї “України”, що поза Україною, на скитаєщині. Але чи ж може бути “Україна” поза Україною? Тарас Шевченко писав в своїм послання “І мертвим, і живим, і ненародженим”, цебто і нам, теперішнім українцям, **що на світі нема другої України і другого Дніпра**, але видно творці УНРади це призабули, хоч вони звуть себе послідовниками Шевченка.

Хоч УНРада має “міністрів” по всіх ресортах, так як це личить сучасному кабінетові міністрів, головну увагу звертає вони на закордонну політику, якої ціль дуже проста і ясна: викlopotati від Америки і її союзників, щоб перенесли їх “Україну”

з-поза України на Україну, разом з цілою президією і “виконним органом”. Коли це станеться, українська “визвольна справа” буде цілістю і остаточно “розв’язана”.

“Превидентом” тієї “України” поза Україною є відомий Андрій Лівицький, який величає себе заступником Симона Петлюри, а прем’єр-міністром — Ісак Мазепа (голова “виконного органу”). В особах п. президента і п. прем’єр-міністра зберігається “конституційний легітимізм”, бо ж УНРада нібито перебирає на себе функції і компетенцію УНР (Української Народної Республіки), яка в 1920 році перенеслася з України до Польщі, а потім до Франції. В часі другої світової війни УНР нікому про своє існування не нагадувала і ніхто про неї нічого не знав і не чував, і коли бандерівці оголосили були свою “Українську Самостійну Державу” у Львові в червні 1941 р., то ні слівцем про УНР не згадали.

До УНРади належать репрезентанти всіх українських партій, що на скіタルщині (бо на Україні їх вже нема), крім гетьманців, яким “конституційно-легітимістичний” зв’язок УНРади з УНР не зовсім по нутру, бо гетьманці визнають для себе міродайними традиції монархічної державності з часів гетьмана Скоропадського. Для гетьманців ніяково приєднуватись до УНРади, хочби й тому, що в інтересі їх “монарха”, гетьмана Скоропадського, німці розігнали були Центральну Раду УНР.

В УНРаді є партії ліві і праві. Ліві — це “соціалісти”, праві — це репрезентанти ОУН (мельниківці). Всі вони підтримують “уряд” УНРади, цебто вважають себе проурядовими партіями, з яких створений “уряд-кабінет”, що зв’язується “виконаним органом”. В УНРаді є також “опозиція”, в яку входять тільки репрезентанти ОУНР (бандерівці). По зразку парламентів, з британською традицією, опозиція мала бути “досяльницю”, але так, вони не є

з “опозицією” в УНРаді. Теперішня опозиція в УНРаді вважається навіть дуже “нелояльною” проурядовими партіями.

Прихильники УНРади в Канаді звичайно симпатизують з КУК-ом, а в США з УКК-ом, бо ці організації піддержують УНРаду. Впрочім, як вже було згадано, теперішня політика КУК і УКК є вже в руках іммігантської еліти, хоч головні урядові позиції ще в руках тутешніх лідерів.

Особливу позицію в Канаді займають гетьманці, які входять в КУК, що піддержує УНРаду, але водночас вони виступають проти УНРади з причин, про які вже була мова. Ця двоїста позиція гетьманців примушує їх піддержувати в Канаді групу ОУНР (бандеро-лебедівців), яка видає в Торонто газету “Гомін України” і яка старається створити для себе базу масової піддержки через новозорганізовану “Лігу визволення України” і “СУМ” (Союз української молоді). В США подібну роль відіграє “Організація чотирьох свобод” з її органом “Вісник”, що виходить в Нью-Йорку.

Так, отже, і в Канаді, і в США маємо до діла з кількома партіями, кожна з окремою ідеологією. До того ще треба додати, що група ОУНР (бандерівці-лебедівці), яка в 1940 р. відкололась від ОУН через вибір Мельника на вождя по смерті Коновалця, в останніх днях знов розкололась на так званих “угаверівців” (лебедівців) і “оунівців” (бандерівців), то маємо досить яскравий образ політичної “єдності” в націоналістичному таборі, який кладе собі за головну ціль, разом з “лівими” (“соціалістами”), розбиття Радянського Союзу, знищенння Радянської України і створення нової української держави типу УНР.

Всі вони годяться між собою на тому, що мають збудувати “нову Україну” на руїнах Радянської України. Всі вони великі

антирадянці і запеклі русофоби. Всі вони виказують велику злість, злобу і зневагу до Радянської України. Найсильнішим цементом, що їх єднає, всупереч їх страшного роздроблення, — це ненависть до росіян, ненависть і страх, який можна назвати зоологічним. Часом той страх переходить з зоологічного в панічний, а коли вірити деяким нашим післявоєнним ідеологам, то той їх страх перед Росією і росіянами можна назвати **апокаліптичним**, бо Росія і росіяни ввіджуються їм, як якась страшна звірюка, про яку читаемо в біблійнім апокаліпсисі (“откребенію св. Івана Богослова”).

Колишня їх ненависть до Польщі і взагалі до всього польського замінилася в симпатію, а навіть любов, правда, не до тієї Польщі, що має Варшаву за столицю, але до “Польщі” поза Польщею, на еміграції. З тією “Польщею” вони готові навіть йти в федерацію. Зате вони мають апокаліптичний страх перед федерацією з Росією.

ЩО ГОВОРТЬ І ПИШЕ ПРО СЕБЕ “ПОЛІТИЧНА” ІММІГРАЦІЯ?

Що собою представляють лідери “політичної” імміграції, які злістю, злою і зневагою дишуть до Радянської України і до того, що там твориться?

Що це за люди, які навчають нас, що українці в Канаді і США повинні забути про все інше і працювати тільки для того, щоб допомогти знищити Радянську Україну і на її руїнах збудувати “нову Україну”, Україну типу УНР?

Що це за “великані”, які ставлять собі за мету розвалити Радянський Союз, стерти з лица землі Радянську Україну і на її руїнах поставити УНР?

Та ж коли взяти під увагу факт, що після останньої війни Радянський Союз став одною з найсильніших держав світу, то для повищих цілей треба дійсних великанів — і духа, і чину!

Чи є це одиниці твердого і чистого характеру, без заплямленого імені, правдиві патріоти, які всім пожертвують для добра України і її народу, які нічого не зроблять для лакомства лукавого?

Чи це люди, яким можна повірити дальший провід української державницької справи на основі їх досвіду та успішної праці для української державної справи, от хоч би в часі останньої війни?

Ще поки вони приїхали до Канади і США, в тутешніх провідних колах було переконання, що політична еліта на скитальщині — це “сіль української землі”, яку якнайскоріше треба дістати зі скитальщини сюди за океан, бо без того “загине Україна”. Всі змагання націоналістичних організацій в Канаді, США і країнах південної Америки були звернені на те, щоб сюди переїхала вся післявоєнна політична еміграція. Сьогодні можна сказати, що при прихильнім становищі урядів на цьому континенті, мабуть, більшість тієї еміграції вже приїхала зі скитальщини на цей континент.

Перших скитальців стрікали і вітали тут з великим запалом і великими надіями. Зате сьогодні вже мало чуємо і читаємо про “сіль української землі”. В приватних балачках чути вже багато нарікань на скитальців, яким роблять різні закиди і до яких стосуються різні не конче приємні епітети, і чути це можна в колах тутешніх передовиків і серед загалу тутешніх українців. Все таки треба підкреслити, що тутешня преса, яка говорить від імені давніше замешкалих українських громадян,

ставиться ще зі здержанівим респектом до еміграційної еліти, і то не тільки до тих, які вспіли влаштувались і працюють на культурній ділянці, але й до тих, які вважають себе політичним “проводом”.

Зате самі “скитальці” не виказують такої взаємної чесності одні одним. Противно, вони і словом і друком взаємно обкідують себе болотом — і гірше. Українці, які давно вже замешкали в Канаді і США, не чули й не бачили ще такого видовиша за цілий час свого тутешнього життя!

Пальму першенства в цьому напрямі мусимо дати обом групам ОУН, мельниківцям і бандерівцям (правда, тепер вже існує три групи — мельниківці, бандерівці і угаревівці-лебедівці). Ці групи, кожна про себе, приписують собі єдине право на державницьку працю в часі, як Гітлер окупував Україну і як потім, розгромлений Радянською Армією, втікав з України. Під руками маемо “Самостійну Україну”, орган мельниківців, що виходить в Вінніпегу і Чікаго. Ми встигли переглянути дев'ять номерів цього журналу-місячника за 1949 рік. В тих номерах ми знайшли ряд статей, листів і передруків з скитальчої преси в Європі, в яких містяться тяжкі, крайно обидливі, очернлюючі закиди на адресу бандерівців. Спеціально треба відмітити три статті з-під пера Б. Михайлюка, перша п.н. “Диверсія в ОУН”, друга п. н. “Бандерівська держава”, третя п. н. “Кривавим шляхом бандерівщини”, а з них можна виробити собі яскравий образ бандерівців і їх державнотворчих чинів, які мельниківці називають просто “злочинами”.

Обмежимося тільки до короткого вичислення епітетів і закидів, які мельниківці роблять бандерівцям і навпаки. Мельниківці звуть бандерівців братовбивцями, які замордували Сеника-Грибівського, Романа Сушка, Миколу Сціборського,

Олега Ольжич Кандибу і багато інших провідних і активних членів ОУН. Закидають бандерівцям, що вони були на службі німецької дефензиви, себто що були німецькими шпіонами. Пророкують, що за поповнені ними злочини бандерівці будуть товктися як закляті душі по українській землі. Роблять бандерівцям тяжкий закид, що вони проголосили свою "державу" в червні 1941 р. в цілях провокації за бажаннями тих німецьких військових частин, з якими бандерівці вмарширували до Львова, тому тільки, щоб витворити прихильні настрої серед українського населення до німецької армії і витворити дезертирство серед червоноармійців. Заперечують, що внаслідок проголошення своєї "держави" бандерівці були арештовані німцями. Закидають, що через те проголошення бандерівці зібрали величезний маєток з державного і громадського українського добра. Називають бандерівців галайстрою, якій не можна дозволити дальше туманити братів і здирати тяжко запрацьовані гроші із українського громадянства на продовження їх роботи. Називають бандерівців кайнами і німецькими донощиками, які дістали від свого проводу доручення нищити німецькими руками своїх противників, членів ОУН. Закидають бандерівцям безумну жадобу влади. Приписують бандерівцям, що вони були причиною понурої епохи української мартирології. Закидають бандерівцям, що вони вишколили спеціальні відділи узбеків і калмиків та інших азіатів, що душили людей путами або топили в криницях. Закидають бандерівцям, що в тaborах для переміщених осіб вони завели терор та що робили на інших українців доноси до чужої поліції. В передруку з "Неділі", яка виходить в Ашафенбургу на скіタルщині, пишуть, що бандерівщина є ганьбою нашого покоління, яка нас компромітує в очах цивілізованого світу; що "коли б бандерівці сьогодні не боялися чужої влади, вони не видали б навіть ніякого декрету, а так

бездекретно постріляли б нас усіх; стріляли б, садовили б на паль, вішали б і дерли б із нас живцем шкуру! Щодо цього не маємо ніяких сумнівів, а навпаки маємо досвід жорстоких років останньої війни”.

В статті “Спекуляції на УПА”, за підписом А. Лопатинського, називають Лебедя “дегенератом, кривавим Лебедем, який з бандерівськими опричниками з СБ (бандерівська “Служба Безпеки”) залишили УПА на поталу долі, а самі вивтікали за кордон, як нікчемні злочинці і дезертири”.

Зате бандерівці в брошурі якогось Осипа Орленка — “Большевики в боротьбі з українським визвольно-революційним рухом у дрігій світовій війні” пишуть таке про мельниківців:

“Треба ствердити, що на Україні були німецько-українські націоналісти-агенти Гітлера, що були знані зі своєї зрадницької діяльності: проф. Штепа в Києві зі своїм “Нове Українське Слово”, це був т. зв. УЦК (“Український Центральний Комітет), на чолі якого стояв Кубайович, це були мельниківці зі своїм “вождем” Мельником і другі зрадники українського народу.

Вони закликали український народ до співпраці з німцями, поборювали ОУН, УПА, організували вивіз українського народу на каторжні роботи в Німеччину, організували поліційні з'єднання українців до боротьби з УПА, організували “СС-дивізію Галичина”. Це були українсько-німецькі націоналісти, їх прокляв український народ, були доти, доки були в Україні німці, не стало німців — не стало їх”.

Не маємо під руками ньюйоркського “Вісника”, в якому бандерівці від себе також “благословляють” мельниківців. Вистачить підкреслити, що коли хоч трохи правди є в повищих закидах і епітетах, то залишається тільки запитати, яким правом ті люди, які проти себе взаємно висувають такі жахливі закиди, можуть даліше претендувати на політичних провідників та визволителів українського народу.

БОРОТЬБА ДОВКОЛА “ЛЕГЕНДАРНОЇ” УПА

Ще перед війною між мельниківцями і бандерівцями почалась боротьба за місце “вождя” в ОУН. Тепер ведеться між ними боротьба головно довкола УПА, бо тільки через УПА, яку бандерівці звуть вже “легендарною”, можуть одні і другі знайти сяке-таке виправдання для своєї діяльності в часі війни. Треба тільки пригадати собі, що перед війною, тоді ще як ОУН не була розбита на два відлами, провід ОУН претендував на право “єдиного проводу”, та й запевняв, що збудує “самостійну українську державу”, оперту на “диктатурі вождя нації”, який “усоблюватиме суверенність і єдність нації, стоятиме на чолі її збройної сили й кермуватиме державою через призначеним ім і відповідальні перед ним органи виконавчої влади”. Щоб це могло статися, “існування політичних партій буде заборонено законом”, так що “єдиною формою політичної організації населення держави буде ОУН”. (“Політична програма й устрій ОУН, 1940).

В 1938 році ОУН вибрала Мельника як “вождя” на місце погиблого Коновальця. Але Бандерауважав цей вибір нелегальним. Бандера потім оголосив себе “вождем” ОУН і через те настав розлам в ОУН. В часі війни оба відлами не співпрацювали

з собою, але взаємно себе поборювали. Ми вже наводили взаємні обвинувачення одних проти других за діяльність в часі війни. Одною з причин взаємних закидів і рекримінацій — це старання доказати, що створення УПА було ділом одного, а не другого відламу. Бандерівці твердять, що то вони створили УПА в 1943 (або 1942) році для боротьби проти німців, тоді як мельниківці допомагали організувати СС-дивізію Галичина для Гітлера. Мельниківці ж твердять, що УПА зорганізував “отаман” Бульба-Боровець при допомозі і співпраці мельниківців в 1941 році для боротьби проти більшовиків, а не проти німців, тоді як бандерівці явно співпрацювали з німцями.

Бандерівці свідчаться, що в липні 1944 р. вони створили УГВР (Українську Головну Визвольну Раду) як “революційний парламент”, якому підпорядкувались і УПА і ОУН, а мельниківці висмівають УГВР, називаючи її “еміграційною фікцією”, яка взагалі існує тільки на папері.

Бандерівці афішують всюди УПА як півмільйонну, триста чи двістітисячну армію, а мельниківці на це відповідають, що бандерівці “отакими безвідповідальними брехнями спричиняють нашій визвольній справі, а УПА зокрема” — велику шкоду.

Бандерівці розголошують, як “пропагандивні рейди” на захід, щоб ознайомити світ з “визвольною боротьбою на українських землях” — ті випадки, коли якісь групі УПА вдається пробитися на скітальщину; мельниківці ж називають таке базіння бандерівців “недостойною комедією”.

Бандерівці заявляють, що українські політики, які спочатку називали УПА бандами, тепер використовують фірму УПА як політичний капітал, “на якому закордоном можна зробити непогану особисту політичну кар’єру”, а мельниківці на це від-

повідають, що то самі бандерівці “роблять спекуляції на УПА”, що вони збирають гроші на УПА, яких УПА ніколи не дістала.

Якщо мельниківці правду кажуть, що УГВР — це фікція, значить не існує, і якщо бандерівці правду кажуть, що УПА є “легендарна”, тобто про неї багато видуманого говориться і пишеться, і якщо бандерівці говорять правду, що українські політики вживають УПА як свій політичний капітал, то заключення мусить бути таке: **українські післявоєнні політики, які не мають реальної бази для своєї “високої політики”, мусять брак такої бази заступати легендою — легендою про УПА.**

Для ОУН, у всіх його теперішніх відламах, УПА є дошкою, що їх рятує від забуття. Для них УПА є одиноким здобутком з війни і водночас одиноким виправданням їх існування, як політичної групи чи груп. Обі групи ОУН, бандерівці і мельниківці, стрінули війну з великими надіями, вважаючи, що “війна створює пригожу для них кон'юнктуру для збудування держави” на фундаменті диктатури вождя нації — на “диктатурі вождя”, в свою чергу, опертій на диктатурі ОУН (всі інші партії мали бути заборонені законом). З тої ідеологічної надбудови не залишилось ні сліду — вона розсипалась порохом. Замість одного вождя, — було два, замість держави, — прийшла скитальщина. Після розгрому німців треба було зректися всякої згадки про “диктатуру вождя” й ОУН. Кличі, які ідеалізували голу силу (“за пазурі нації” і т. п.), мусіли піти в забуття. Навіть такі кличі, як “своїми силами” і “нація понад все”, показалися невигідними при новій орієнтації на різні блоки зі скитальчими групами інших народів і при популярності ідей державної федерації і на сході, і на заході.

Не спромігшися створити нової націоналістичної ідеології на руїнах тієї, яка згинула безповоротно, ОУН всіх трьох від-

тінків мусить ціпко триматися УПА. І чим більше УПА обвите сумнівами, неясностями, туманом, чим тяжче розпізнати, де кінчиться факт, а де починається відумка, тим більше “легендарною” стає УПА, тим більшою легендою стає сама УПА. Що більше, провід починає свідомо творити легенду довкола УПА.

Легенду довкола УПА творять вже не тільки самі ОУН-івці, але й інші групи, бо УПА, як це визнають бандерівці, стала політичним капіталом для всіх українських політиків на імміграції. І дуже легко зрозуміти, чому якраз це робиться, бо ж всі інші групи (поза ОУН і гетьманцями), які об'єднуються при УНРаді, об'єднуються також на базі легенди — легенди УНР. Реальний зміст УНР давно вже перебрала нова держава Радянська Україна, і то шляхом конституційного легітимізму і шляхом революційного права, революційної перемоги, а з УНР та кож залишилась тільки легенда.

Легенда довкола УПА має заступити перед очима рядовиків всіх іммігрантських угрупувань неприємну для них картину, на якій вони бачать два образи: з одного боку Радянську Україну в чітких і яскравих фарбах; з другого боку, сіру скітальщину. Між Радянською Україною і скітальніною велика і глибока прірва, яку іммігрантська пропаганда з дня на день поширює і поглиблює. Над тією непроходимою прірвою треба кинути якийсь міст, яким можна б пройти зі скітальнини на Україну. Тим мостом мала бстати УПА. Покищо тим мостом, і то в напрямі зі сходу на захід, мали б переходити тільки “пропагандивні рейди” УПА, як про це говорять бандерівці, а заперечують мельниківці, але згодом, при “крації кон'юнктурі”, тим мостом мала б перейти, вже в напрямі з заходу на схід, ціла скітальщина, розкинута по всім світі. Тим мостом мала б перейти на українські землі та “друга на світі Україна, в яку не вірив Шевченко, “Україна” поезія Україною, “Україна” на скітальнині.

СТАВКА НА ОДНУ КАРТУ – НА ВІЙНУ

Якщо УПА не представляє собою поважної мілітарної сили (на думку, наприклад, Болдвина, мілітарного знатока нью-йоркського "Таймс", — УПА не є жодною загрозою для радянського режиму), то яка є реальна база "визвольної політики" української імміграції? Якими реальними силами і засобами вони розпоряджаються, на які сили й заходи вони розраховують?

Чи розраховують вони на сили українського народу на Україні? Ледве, бо ж вони зірвали і спалили за собою всі мости, що єднали їх з Україною і її народом.

Чи розраховують вони на свої власні сили, сили самих іммігрантів? Також ні, бо ж ті сили розмірно дуже незначні.

Вони вже навіть викинули з пропагандивного арсеналу такі кличі, як "своїми силами" і "нація понад все". Тепер вони цілком одверто визнають, що "часи, коли народ сам про себе і свою долю рішав, минули. Тепер про долю кожного рішують усі переможці". ("Сам. Україна", ч. 6, ст. 10 1949). •

На чим же будують свою політику ці державні "будівники"?

Їхні газети й журнали заповнені довжезними статтями, розвідками, рефератами, доповідями, листами, але дарма дошукуватися в них ясної програми чи плану "визвольної акції". З усієї маси-масенної мільйонів і мільйонів слів вирізнюються дуже чітко одне маленьке слово — **війна**.

Війна, третя світова війна, розрахунок на ту війну, це все, на чим будують свою політику "будівники" "української держави".

“Війна неминуча”, пишуть редактори, адвокати, і доктори.

“Війна неминуча”, гремлять з трибун священики, інженери і професори.

“Війна неминуча між сходом і заходом”, проповідують всі вони як якусь нову недавно відкриту, незнану ще світові велику істину, що врятує світ від всіх лих і турбот, а в додатку збудує їм нову “українську державу”.

Яку ж запоруку, що та “неминуча” війна збудує нову “українську державу”, дає політичний провід своїм рядовим членам? Жодної запоруки він їм не дає, бо й не може дати. Тому провід так веде між своїм членством пропаганду про те, що війна “принесе визволення України”, немовби жодних доказів не було їм на це потрібно, немовби це було для них таке прийнятне, як для віруючого релігійні догми, що доказів не допускають, немовби це була для них правда така ясна, як сонце на небі, така неминуча, як те, що після ночі наступає день. Провід проповідє їм таке:

“Цим разом війна мусить принести нам визволення.”

Це остання шанса, принаймні з тих, що їх можна передбачити”. (“Сам. Україна”, ч. 6, 1949, ст. 10.).

Не треба довго застановлятися над повищим цитатом, щоб побачити, що в ньому очевидне одно: одчайдушна надія азартного гравця чи картограя, який грає на все, що йому ще залишилось, гравца, який вже знає, що збанкрутівав, але поки світ про це довідається, він ще зробить одну спробу; він поставить все на один номер азартного колеса, поставить все на одну карту, — хай буде, що буде. Звичайно, така психіка одчайдушного гравця, що він все таки надіється виграти. Правда, в його підсві-

домості гризе їого настирлива, хоч невиразна думка, що він може все програти. Він ту думку від себе відганяє, як докучливу муху і ставить все на одну карту, на один номер.

Таке і з нашими іммігантськими політиками. **Вони знайшлися в безвихідному становищі.** В останній війні вони не спромоглися на “великий революційний чин”, як це вони проповідували весь час між обома війнами. Вони не використали “сприятливої воєнної кон'юнктури”. Вони не то, що не збудували нової української держави, але мусіли втікати з українських земель. Втікаючи, вони спалили всі мости за собою. Що ж в такій ситуації їм залишається? Залишається їм тільки одна карта, карта на війну, і вони ставлять все на ту карту.

І пішла в рух пропаганда за нову війну, Пішла вона з великим шумом і криком. Пішла без стриму і перебою; письмом, словом і кулаком; по вулицях і хатах, по товариствах і церквах.

Пішла пропаганда, що війна не тільки що неминуча, але й що дуже швидко вона прийде. Мала вона прийти, як тільки американські армії стрінуться з радянськими на Ельбі, але не прийшла. Як каня дощу виглядала імміграція нової війни, а війна як ме приходила, так і не приходить!

І сумніви почали вдиратися в серця іммігантських провідників:

— А що буде, як війна прийде вже тоді, як нас не стане?

А чи принесе війна державну независимість Україні?

А що буде, як захід, який занадто прихильно ставиться до Миколайчика і Керенського, знов поділить Україну між білополяків і білоросіян?

Та ю лицемірний же той захід! Дивіться, що зробив він з нами після першої і другої війни! Чи не зробить він те саме з нами і після третьої війни?

Через занепад “релігійного духа” на заході, не можна надіятись на те, щоб захід здобувся на хрестоносний похід проти безбожного сходу..

Біда ще й та з заходом, що найсильніший там державний муж, Чорчилл, занадто великий прихильник і пропагатор європейської федерації на заході і через те виступає проти федерації на сході.

Взагалі, в такій ситуації шанси на “самостійну” дуже малі.

Такі то сумніви, а з ними явна зневіра в захід, огортають серця наших іммігрантських ідеологів.

Здається, вихід з того один: зрэизгнувати з карти на війну. Здається, це логічний і розумний вихід. Але імміграція логічно не може, чи не хоче думати. Вона думає якимись відмінними категоріями, не такими, як інші люди.

Як голка на розбитій грамофонній пластинці, їх думки від сумнівів і зневіри вертають назад до того, від чого вони почали, до пропаганди третьої світової війни. І чуєте, як розбитий рекорд повторює все те саме: “третя війна, третя війна, третя війна”.

Як добре придивитись і прислухатись до того, що пишуть, говорять, проповідують і діють іммігрантські політики, то дійсно мається таке враження, якби слухалось розбитого грамофонного рекорду. Найчастіше чути голосний і постійний рефрен-приспів, що все повторюється на всі лади: “третя війна, третя війна, третя війна”. А дальнє чути страшні взаємні закиди про злочини, поповнені в часі останньої війни, головно злочини на тему братобівства і зради. За тими закидами ідуть напікання на захід за те, що він незainteresований в українським визвольним питанні, що він легковажить українським іммігрант-

ським проводом і йому мало довіряє. При тім чуються голоси, які закидують однією, що на недовірі до них заходу є дві головні причини: перша, це глупа і несумлінна пропаганда бандерівців про УПА з дитинячим перебільшенням сили УПА; друга, це те, що з України не вибралися на скітальщину **ані один** український генерал Радянської Армії, **ані один** член українського радянського уряду, **ані один** діяч типу Миколайчука чи майданського Надії. Та друга “причина” дуже пригнічує наших іммігрантських політиків. Через неї, кажуть вони, на заході “тепер панує переконання, що ввесь український провідний актив, якщо не співпрацює з большевицьким режимом, то зрезигновано з ним погодився”. І в розpacі вони питаютися: “Де українські Бесєдовські, Кравченки, Косенкіни, Токаєви та інші меншого калібру люди, що на знак протесту проти совєтського гнету порвали зі своїм дотеперішнім світом? Не було й українських Власових. Хіба ж не виступають в імені України на засіданнях Об’єднаних Націй різні люди і чомусь не нашовся ні один, що виступив би з обвинуваченням Москви в обороні смертельно загроженої рідної країни. Чужинець з того витягає найлегше для себе зрозуміле заключення: провідна верства України скомунизована, тримає з Москвою, чується добре в тій системі і буде її боронити”. (“Сам. Україна”, ч. 9, 1949; ст. 13-14).

Здається, не можна змалювати вимовнішої картини цілковитого політичного банкрутства іммігрантського проводу; розірвавши всі зв’язки з Україною і її народом і, тим самим, знищивши єдину реальну базу для своєї акції, імміграція, як потапаючий бритви, чіпляється різних нереальних вигадок, міркувань і сподівань, політичних тіней, снів і привидів.

Ситуація, в якій іммігрантський провід знайшовся, нагадує нам дуже вимовну історійку. Діється це в домі божевільних.

Один з пацієнтів, маляр, стоїть на високої драбині, яку тримає його помічник, і малює стелю. Помічник, який тримає драбину, кричить до маляра: — Тримайтесь міцно свого пензля, бо я беру драбину!

І дійсно іммігрантські провідники знайшлися в становищі того маляра, який лишився під стелею тільки з пензлем, бо його помічник забрав з-під нього драбину. Вони не мають жодного ґрунту (драбини) під ногами. Вони будують свою “Україну” не на Україні, а в повітрі. На це їм не потрібно драбини. На це вистачає пензля.

ПРОПАГАНДА ЗА “ПОДІЛ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ”

Українську імміграцію впевняє її провід в тому, що в “неминучій” війні між заходом і сходом вона буде союзницею “заходу проти сходу”. Провідники імміграції витрачають масу енергії для того, щоб переконати в першій мірі себе і тих, хто йде за їх проводом, а потім і “цілий культурний світ”, що вони все були вірними союзниками заходу проти сходу. А мусять вони витрачувати багато енергії, бо ж в людей не така коротка пам'ять, щоб скоро забули про те, що для провідників імміграції в обох війнах захід репрезентували німці, ті самі німці, з якими англо-саксонці (сьогодні визнані імміграцією за дійсних репрезентантів заходу) вели боротьбу на життя і смерть. В обох війнах схід, що його за термінологією провідників імміграції репрезентує “Москва”, був союзником англо-саксонського заходу проти німців.

Провідники імміграції не уявляли для себе жодних труднощів в переході з німецької на англо-саксонську орієнтацію.

Тимчасом, вони наскочили на поважну перешкоду для своїх політичних сподівань і розрахунків. Вони розраховували на те, що англо-саксонці мають вже заздалегідь виготований план “поділу большевицької Росії” і той план переведуть в життя зараз після “неминучої” війни, в результаті чого буде готова “українська держава”. Вже самий їх досвід з німцями повинен їх був навчити, що такі сподівання і розрахунки були не тільки нереальні, але й крайно наївні. Вони ж держалися німецької орієнтації в переконанні і вірі, що Німеччина “історично” покликана для того, щоб розбити російську імперію на ряд більших і менших держав, між якими перше місце займе Україна. Цю віру вони мали і в першій і в другій світовій війні.

Коли гітлерівська Німеччина з таким планом не виступила, в націоналістичних рядах настала велика констернація і цілковитий хаос в їх ідеології. Остаточно, коли вже Гітлера не стало, і всі ті провідники, які замість займати високі позиції в уряді України раптом знайшлися на скіtalьщині, почали перевонювати себе і своїх рядових членів та прихильників, що Гітлер “тому й тільки провалився”, що відмовився від створення “самостійної” України. Навіть ті з них, які колись бачили в ньому “політичного і державного генія”, раптом почали бачити в ньому “брак всякого державного і політичного смислу”.

Але “не те буде” з Чорчиллом і іншими англо-саксонськими державниками, які для української імміграції раптом стали уособленням заходу. Ці вже не зроблять помилки Гітлера, думав провід імміграції, який так почав себе потішати: “Захід бачить, чим йому загрожує велетенська імперія московська, отже — в разі конфлікту — напевно старатиметься її поділити, при чим скористає й Україна”. (“Гом. Укр.” ч. 1(3), 1949).

Але ні Чорчилл, ні інші державні провідники заходу з таким планом не виходили. Навпаки, Чорчилл все і всюди підкре-

словав, що проти федерації на сході Європи треба висунути, як противагу, федерацію держав західної Європи. Він ані словечком не натякував на те, що Радянський Союз треба розчленувати. Наша імміграція побачила, що на заході думають “цілком відмінними державними категоріями”, що на заході вважають державне роздріблення нещастям світу і одною з причин війни, що на заході панує переконання, що Гітлер був би навіть і не починав війни, якщо б захід був об'єднаний в державну федерацію. Як же в обличчі таких думок і переконань на заході, які доводять корисність державних федерацій, — а люди, які пропагують федерацію держав як спасіння для заходу, не можуть водночас виступати проти державної федерації на сході — можна накинути заходові думку про конечність “поділу Росії”? А без такого поділу, на думку наших іммігрантських політиків, неможлива “українська держава”. Бо хоч деякі з них фільтрують з думкою федерації середньоєвропейських народів, а для інших виявляється можливою федерація України з Польщею, то сама загадка про федерацію України з Росією вважається “зрадою” України, дарма, що навіть в четвертім універсалі Центральної Ради УНР, який ляг в основу їх “державного легітимізму”, говориться про федерацію України з Росією.

Труднощі з “поділом Росії” тим більші, що нема одної російської групи на імміграції, яка стояла б на ґрунті цілковитого відірвання України від Росії. Навпаки, більшість російських іммігрантів стоять на становищі єдиної-неділімої Росії.

Тяжко дуже накинути заходові “концепцію поділу Росії”, признаються провідники імміграції, бо — “це концепція велетенського розмаху, а як така вимагає від державних мужів, які б її вирішили здійснити, величезного дару передбачування, великої політичної відваги, уміння заглядати в майбутнє й кер-

муватися далекими цілями, а не біжучими потребами дня (виборами, їх вислідом тощо). Для цього потрібно людей великого формату (!) думки й волі” (“Гом. Укр.”, там же).

“Та чи можна тепер таких політиків на заході знайти?” — питає іммігрантський провід і самий собі відповідає, що це непевне, бо “захід не є тим, чим він був у 19-ому, у 18-ому чи 17-ому віку. Правлячі верстви заходу складаються з представників інших класів, що передусім думають категоріями не так безпеки та свободи майбутніх поколінь... як інтересами теперішнього покоління та його нинішнього матеріального добробуту... Тон політичному життю, внутрішньому та зовнішньому на заході, надають тепер у значній мірі верстви, серед яких досять поширені симпатії до большевицької Росії”. (“Г. У.” там же). Труднощі з заходом є в тому, що “сучасна політика (заходу) думає великопростірними категоріями, шукає великих міжнаціональних політичних і господарських об'єднань, прямує до Злучених Держав Європи і з недовір'ям дивиться на всяку тенденцію до розбиття вже існуючих ціlostей”. (“Сам. Укр.”, ч. 9, 1949).

Ці труднощі “на зовнішньому фронті”, в свою чергу, викликають труднощі і “на внутрішньому фронті”, серед своїх, серед маси імміграції, яку провід мусить конечне при собі держати, бо без тієї маси провід не матиме жодного політичного значення. А маса вже починає нарікати, що провід знов запровадив її під дурного хату, бо захід, на який її сказано орієнтуватись, не хоче й чути про якусь “самостійну” Україну.

Отже, в першу чергу, треба підбадьорити масу, щоб її не втратити, бо вона починає підносити питання повороту на рідні землі. Для цього вживається старі фрази про “силу животворного духа”, або “силу духа офеізиви”. Це “чародійна си-

ла”, від якої всі труднощі гинуть. Отже “своїм” говориться і пишеться таке: Хоч на зовнішньому фронті не все гаразд, бо становище англо-саксонського заходу до поділу Росії і незалежної України непевне і неясне, то “це не повинно обумовлювати акцію та цілі українських незалежників”, бо ж всім відомо, що “тільки сильні творять держави, не слабі!” Треба тільки мати “животворчий, невгласимий дух і надихнути ним гарячу віру, що зрушує гори” і своя держава буде. Або ще краще, треба знов мати “духа оfenзиви”, що його українці мали ще за Київської Русі перед 12-тим століттям, коли вони “підбоєм приборкали московські племена і заволоділи ними”. А коли будемо мати “духа оfenзиви”, то буде ї “самостійна” Україна. (“Сам. Укр.”, 1949, ч. 10).

В дійсності, таке пустомельство нічого не розв’язує. Так довго, як захід є проти поділу Росії, нічого тут не поможуть ні “животворчий невгласимий дух”, ні “дух оfenзиви”, ні жодні інші духи, бо самі іммігрантські політики признаються, що “часи, коли народ сам про себе і свою долю рішав, вже минули”.

Але в нинішню пору політики краще за магіків вміють робити штуки. Коли магіки доконують різних штук при допомозі карт, то поділтиki простe, чудес доказують при допомозі “духів”. Коли “животворчий дух” і “дух оfenзиви” при відповідному натхненні можуть “на зовнішньому фронті” стати фундаментом “самостійної” України, то чому б не вжити їх і “на зовнішньому фронті”? Треба тільки набратися “духом надихнутої віри, що гори зрушує” і взятися за постійну пропаганду на заході про конечність “поділу Росії”, треба все говорити, писати і пригадувати, що “Росію треба ділити”, ділити і ще раз ділити, і остаточно така пропаганда мусить осягнути свою ціль. Захід перестане думати своїми “великопростірними категоріямі”.

ми”, перестане шукати “великих міжнаціональних політичних і господарських об’єднань”, перестане думати про створення західноєвропейської федерації в противагу радянській федерації і поволі почне думати “українськими категоріями” і остаточно прийме за своє переконання української імміграції, що “мир в світі може бути забезпечений тільки знищеннем російської імперії”. А по “неминучій новій війні” захід вже не відважиться залишити Росії ані в формі нової російської федерації, так як це пропагують російські й українські есери, ані в формі єдиної-неділимої, так як це пропагують білогвардійці, але поділить Радянський Союз на окремі держави і державки . . . і вся іммігрантська еліта швиденько поверне на українські землі, щоб там зайняти вищі і нижчі урядові посади.

Пропаганда за “поділ Росії” пущена в повний хід. Пропаганда йде не тільки за розчленування Радянського Союзу, але й за те, що “Росія мусить бути відкинена аж за Урал” і що “Росія має бути зіпхнена на північ, на важку боротьбу з природою за екзистенцію, відірвана від теплих морів”. (“Сам. Укр.” і “Гом. Укр.”).

І аж тоді Україна буде “забезпечена”!

РУСОФОБІЯ ВПАРІ З АПОКАЛІПТИЧНИМ СТРАХОМ ПЕРЕД РОСІЯНАМИ

Сподівання на те, що Росія мусить бути “відкинена” аж за Урал і до Північного Льодового океану, не грішать любов’ю ні до Росії, ні до російського народу і виглядають більше на бо-жевільні маячення, як на політичну пропаганду. Це й признають самі автори тих маячень. (“Сам. Укр.” 1949, ч. 10). Взагалі, наші іммігрантські пропагатори “поділу Росії” стараються

одні одних переліцитувати в пропаганді злоби і ненависті не тільки до Росії, але й до самого російського народу. Коли сьогодні ніхто серйозно не пропонує виганяти німців з Європи, хоч вони на протязі одного покоління були агресорами в двох страшних світових війнах, то де ж рація для пропаганди, що Росію треба вигнати з Європи в Азію? Відповідь на це в наших іммігрантських пропагандистів така: Росію треба вигнати з Європи, бо вона, і російський народ, є страшною “загрозою” для Європи, страшнішою, ніж колись були монголи під проводом Чінгіс хана. А “загрозою” тією не тільки для Європи, але й всього світу, є Росія не через комунізм, бо комунізм — це тільки знаряддя в руках Росії для її “агресивних імперіалістичних цілей”. Росія є тією “загрозою” через . . . самий “характер” російського народу. І для того, щоб про ту “страшну російську загрозу” переконати світ і, передусім, українську імміграцію, бо її піддержки потребують іммігрантські провідники, вони стараються змалювати російський народ як якусь апокаліптичну звірюку. Їм це не вдається, зате, наперекір своєму бажанню, їм вдається змалювати тільки свій великий страх перед російським народом, страх настільки нерозумний і неоправданий, що можна його визначити тільки словами “апокаліптичний страх”. Намагання їх змалювати росіян так, як це вище згадано, виявляє такі ж божевільні риси, як і їх маячення про конечність “вигнати Росію” за Урал.

Характер російського народу вони стараються змалювати нібито “методом історичного аналізу”, починаючи з Київської Русі, до якої, на їх думку, росіяни не повинні мати жодних претензій, бо період Київської Русі нібито “виключно” український. В тому періоді, до 12-го століття, українці “панували” над московськими племенами, підбоєм заволодівши їх землями. Після 12-го століття росіянам вдалось “емансипуватися” з-під

українського володіння". Від того часу росіяни вже не були під українським володінням, бо "перейшли в офензиву, а українці перейшли в дефензиву".

Що за причина, що українці, які "мали в своїх руках офензиву" ще за Київської Русі, перейшли в дефензиву, а росіяни, які були під "українським володінням" за Київської Русі, вже від 13-го століття мають в своїх руках офензиву і ніяк не хочуть її з своїх рук випустити? Причина лежить в характері російського народу, кажуть наші іммігрантські "аналітики". "Якась дивна сила, якась диявольська животність криється в московському народі", признають вони з жалем. Та дивна і диявольська сила "в добах найбільшого політичного упадку, в часі найтяжчого національного нещастя піdnімається на верхи потужності, з джерела терпіння набирає нової, регенеративної сили. Татарське лихоліття дало московським племенам сентралізовану державну владу, що об'єднала всі землі і всі дрібні політично-державні організми довкола центральної постаті господаря всієї Русі, московського князя, пізніше царя, символу державної і національної єдності, основи політичної потуги і державної експансії".

Навіть "Смутное время" і "самозванщина" не лишили ран на тілі російського народу (в автора: "московської бестії"). Упадок царя в 1917 р. не відбився фатально на російському народі, бо він запряг для своїх інтересів всесвітній комунізм. Здавалось, що Гітлер завдасть російському народові такого удару, що з-під нього він вже ніколи не піdnіметься, замість того після скінчення війни в 1945 році "Москва стала найбільшою мілітарною потугою в світі".

Закінчується той "історичний аналіз" отакою загальною характеристикою російського народу: "Ми маємо до діла з воро-

гом найстрашнішим, найхитрішим, найрішучішим і найбільш безоглядним, що його коли носила земля”.

Автор того нещасного “історичного аналізу” почав його з подвійною метою: щоб викликати страшну ненависть українців і світу до російського народу і щоб переконати всіх, що росіянам місце не в Європі, але за Уралом — в Азії. Ненависті до російського народу йому не вдалось викликати, хоч він зве його “московською бестією” і т. д. і накликує, що ту “московську бестію” треба буде “скувати ланцюгом”. А не вдалось йому свого завдання виконати, бо він самий, ніч знаючи того, тяжко хворий на дуже поширену між українцями слабість “меншеварності”. Несвідомо він приписує ту слабість всьому українському народові, який в нього виходить малим, слабим, нікчемним пігмеєм в порівнянні до великанів-колоса російського народу, так як він його сам змалював.

Нам ще не приходилося бути свідками такого свідоцтва меншеварності, яке автор видав самому собі і українському народові!

І не приходилось ще нам читати або чувати про такий страх перед російським народом, як це його змальовує той іммігрантський ідеолог. І що ж вийшло? Хотів він довести світові, що російський народ — це якась небезпечна, з апокаліптичними рисами, звірюка, а замість того змалював він тільки свій просто апокаліптичний страх перед Росією і російським народом. І він хотів би ще той страх вщепити всім українцям, водночас закликаючи їх “перейти від дефензиви до оfenзиви”, і то проти того самого великого і сильного російського народу, якому він приписує якусь чудотворну, “дивну і диявольську” силу.

Проти такої “дивної і диявольської” сили “в сучасному менті” можна застосувати тільки партизанські методи УПА.

От і вся “оферніза”, яку український народ мав би перебрати в свої руки для того, щоб знищити “з середини” ту силу! І вважайте добре даліше, що автор пише: Така оферніза — “це найважніша зброя для українського народу “проти Москви”, краща ніж “політика оборонних союзів під безнастаним страхом інвазії цілої території з надією на пізніше визволення чужими арміями”. Бо тоді незавидна буде наша доля: “українська ефемеридна (швидкозникаюча) державність буде тільки недовгим епізодом в анналах історії”. Виписавши такі похвальні пісні для “офернізи” типу УПА, він раптово цілком за ню забуває і знов радить, що треба таки “спільно з іншими заинтересованими народами... працювати над тим, щоб ця думка (роздроблення Росії) здобула собі право громадянства, бо вона несе нам життя, дає нам запоруку державного існування краще, ніж найбільш смертоносна атомна зброя”. (“Сам. Укр.”, 1949, ч. 10).

Чи читав хто коли більше божевільні маячення?

“ГРОМАДСЬКИЙ ГОЛОС” ПРО ІММІГРАНТСЬКУ ПРОПАГАНДУ

Дуже влучну і яскраву характеристику заплутаної іммігрантської пропаганди подає Володимир Левицький, редактор “Громадського Голосу” (Нью-Йорк), від 15 листопада 1949 р., в статті п. з. “На переломі”, яку позволимо собі зачитувати майже цілістю:

“Від кінця минулой війни нова воєнна пропаганда се-ред українських емігрантів за океаном відбула далеку до-рогу. Це та сама дорога обманства і блофу, якими послу-говувалась між двома війнами пропаганда “візволення” України арміями Гітлера.

Щоб продати українським людям ідею “ще одної війни”, ця пропаганда мусіла дорешти вбити в них всякий сентимент до мільйонів живих людей на Україні. Вона вщепила упередження і зневагу до всього, що діється на Україні... — Під впливом такої пропаганди багато наших людей дивляться на Україну сьогодні як на **порожнє місце**, яке можна без милості орати атомними бомбами.

Українські іммігранти в Америці винесли з собою глибоке прив’язання до Рідного Краю і його народу. В них багато доброї волі, але мало досвіду в політичній боротьбі і розуміння доріг, якими можна помогти Україні. Це було використане політичними шарлатанами, щоб крок за кроем затерти в головах значної частини наших іммігрантів живу Україну — Україну мільйонів живих братів і сестер, — і замість неї поставити перед їхні очі **видуману Україну**, — фантом, який живиться загладою живого українського народу.

Щоб довести українську імміграцію до того стану байдужності до живих людей на Україні, в неї вмовлювано до кінця війни, що на Україні лишились самі “хруні” та що всі патріоти пішли на скитальщину.

Задля того самого толковано нашим людям, що треба противитись допомозі Україні через УНРРА і бойкотувати всякі спроби організованої допомоги по війні.

Та сама пропаганда навчила наших людей протестувати проти з’єднання українських земель і разом з пропагаторами старої Польщі засуджувати конференцію в Ялті, де розмежовано Україну і Польщу.

Ця пропаганда висміває міжнародне визнання держав-

ності України по війні і признання їй повноправного місця в організації Об'єднаних Націй.

Чи не варто нашим людям, затроєним цією пропагандою, застановитись часами, що це значить, що кожна добра вістка про Україну викликає в них злобу і невдоволення? Чому вони не люблять чути про те, що Україна встає з руїн, відбудовується, що в обставинах найтяжчої повоєнної скрути її діти не згубили своєї тяги до мистецтва і культури? Чи не непокоїть їх часами, щоб під впливом таких вісток не відізвалась в них віра в Рідний Край, не щезла напомпована пропагандою ненависть, яку вони з влади перенесли на народ, і не захиталась їхня сліпа віра, що Україні належиться від нас тільки бомба?

Повоєнна політична скітальщина настільки покладає все на карту “ще одної війни”, що вона не допускає іншого виходу. Але українські іммігранти в Америці, які йдуть за цією пропагандою, мусять поставити собі питання: Що буде, якщо до війни не прийде?

На це питання ті “політики” не мають жодної відповіді. Сама загадка про таку можливість заганяє їх в сліпий кут. В збентеженні вони скажуть вам, що війна **неминуча**. Велика частина того, що пишуть специ від нової війни, зводиться до переконання **себе самих**, що війна мусить бути.

Що станеться з ними, якщо воєнні пророцтва не здійсняться, можна наперед вгадати. Їхня політика збанкрутіє. Кандидати на міністрів по цей і той бік океану додадуть до своїх титулів ще одно “бувший” і відкладуть свої плани на кращі часи.

Однаке українська імміграція за океаном не може за-спокоїтись такими виглядами. Її відношення до України не може раз-пораз банкротувати, — показуватись фальшивим, — якщо вона хоче затримати пошану до себе. Сотні тисяч українських іммігрантів в Америці і Канаді, в Південній Америці прагнуть прислужитись чимсь українському народові і їхнє щире прагнення заслуговує на те, щоб діждатись успіху.

Тому прийшов час українським іммігрантам, що чекають на війну, усвідомити собі нарешті, що ця орієнтація мусить скінчитись катастрофою. Якщо б справді прийшла війна і Україна мала б конати знов у крові і руїні, розшарпана тими, що підуть на неї, ці люди будуть відхрещуватись перед собою, що вони на те чекали.

Якщо війни не буде і прийде довгий час мирного життя і спокою, то що тоді чекає тих українських іммігрантів? Вже сьогодні, разом з тим, як розвиваються рахунки на атомний “бліц-кріг”, перед ними стоїть — порожнеча. Українці і її теперішнього життя вони не знають, і не хотіть знати. До українського народу в них нема жодного довір’я і його змагання для них чужі. Ім лишиться одно: забути про Україну!

Якщо не станеться зміна, велику частину української імміграції за океаном чекає сумний кінець. Політична скиданість зводить нашу імміграцію крок за кроком до стажу білогвардійщини, недобитків “старого режиму”, що всіми думками стремлять в минулому і не бачуть перед собою нічого в теперішності.

Чи не є це ознака настроїв “білогвардійщини”, коли багато наших іммігрантів сьогодні ідеалізують австрійські

і польські часи та з великої боротьби “за самостійну, соборну і ні від кого незалежну” поволі приходять до висновку, що “не так зло” було б, як би вернувся, як не ціsar, то Пілсудський. Відгородження імміграції залізною занавісою пропаганди від України мусить скінчитися її розкладом, бо “будування України” без України є — абсурдом”.

Ми твердимо, що українська імміграція варта лішого кінця, ніж безславна доля “білогвардійщини”. І тому ми, по своїх силах, намагаємося показати їй, що перед нею є інший шлях, гідний громадян Америки і дітей України”.

Підписуємося цілістю під повищою статтею і додамо від себе, що й перед українцями Канади є шлях не білогвардійщини, але шлях гідний їх як громадян Канади і дітей України! Це шлях мирних, добросусідських відносин між Канадою і Україною, а не шлях “неминучої війни”, яку з завзяттям гідним кращої справи проповідують новоприбувші зі скитальщини політики.

ШЛЯХОМ НЕНАВИСТІ ЧИ БРАТЕРСТВА НАРОДІВ?

Є підстави вірити, що загал українців в Канаді і США піде тим шляхом, що веде до добросусідських відносин між Канадою і США, з одної сторони, і Україною і СРСР, з другої.

Бо треба визнати, що маси українського народу в Канаді і США завжди виявляли велику любов до України й українського народу на Україні, що вони ніколи не хотіли і не хочуть зривати з ним своїх кровних і культурних зв'язків, що його добробут, честь і слава були їм завжди близькі і дорогі. Вони радили

збудуванням української держави на Україні. Вони раділи подвигами українського народу в його боротьбі з гітлерівськими загарбниками. Вони раділи, коли в результаті переможної Вітчизняної війни Україна стала одною з держав-основоположників Об'єднаних Націй. Вони радіють успіхами українського народу в відбудуванні України з воєнних руїн. Вони радіють з того, що Україна стала одною з передових індустріальних країн світу. Вони радіють буйним і здоровим розвитком українських культурних та наукових установ, її шкіл, університетів та інших вищих виховних інституцій.

Особливо раділи і радіють вони з того, що сповнилась віковічна мрія українського народу, що він об'єднав всі свої землі в єдиній Українській державі. Український народ цілими століттями боровся за це об'єднання. Він ненавидів польсько-шляхетське ярмо, він старався визволитись в великій визвольній війні під проводом гетьмана Богдана Хмельницького, але він не ненавидів польського народу, бо помагав йому тоді ж в його повстанню проти польської шляхти. Під проводом Хмельницького український народ хотів об'єднати всі свої землі в політично-державній федерації з російським народом, якого він вважав близьким собі і по крові, і по вірі, і по культурі, забезпечуючи собі в Переяславській угоді політично-державну і культурну автономію. Правда, російський царат знищив ту автономію, запроваджуючи на Україні соціальний гніт, від якого терпіли всі народи Росії, включно з російським народом, і накидуючи всім неросійським народам обрусіння. Проти царського самодержавства боролись всі народи Росії, на чолі з самим російським народом. Коли прийшло до остаточної перемоги шляхом революції над царським самодержавством, то сталося це головно завдяки революційним діям російського народу, з яким разом пішли і всі інші народи Росії. Коли на Україні український народ підняв в

часі величного революційного здвигу всіх народів бувшої Росії боротьбу за своє національне і соціальне визволення, російський народ, всупереч твердженням наших націоналістичних шовіністів, не пішов проти правних державотворчих стремлінь українського народу, але допоміг йому закріпити українську державу на українських землях, допоміг Україні вийти на світову арену як державі нарівні з іншими державами світу, і, що найголовніше для майбутності українського народу, допоміг йому возв'єдинити всі українські землі в єдиній Українській державі.

Від часу, коли царська політика обрусіння і знищення українського народу замінилась радянською політикою визнання національної окремішності українського народу з правом на свою державну суверенність, російсько-українські відносини стали на єдино правильний шлях, на шлях взаємного довір'я і братерського почуття.

Тому не тільки нерозумно, але й злочинно є сьогодні заливати український народ вертатись своїми політично-державними думками до тих давніх і недавніх, але варварських часів, які ціхувались взаємним недовір'ям між українським народом і його сусідами. В такий відворот можуть вірити тільки російські білогвардійці, які пропагують "єдину неділиму", польські шовіністи, які ще вірять в Польщу "від моря до моря" і збанкрутіваний українські іммігрантські політики, які, втративши ґрунт під ногами, бавляться в усякі легенди і стараються збудувати "українську державу" без України і українського народу.

Є всякі познаки й на те, що ті з українських націоналістичних провідників в Канаді і США, які або тут родились, або вважають Канаду (чи США) своєю новою вітчизною, повернуться незабаром на шлях широго і любовного відношення до українського народу на Україні і до тісних культурних зв'язків з

Україною. Та ж недавно ще (1943 року) українські націоналістичні провідники в Канаді заявляли перед світом, що возз'єднання українських земель вони вважали найважливішим завданням, яке лежало перед українським народом в останній війні. Правда, сьогодні політичний напрям тим українцям Канади й США надають недавно прибувші сюди політики зі скитальщини, які, якщо вірити їхнім власним про себе свідченням, так низько впали, що втратили не тільки всяке право на політичний провід, але й право на будь-яку відповідальну громадську працю серед українців. Це переконання, яке мають про свій присмерк самі ж ці політичні провідники, поволі починає ставати переконанням не тільки загалу народжених тут або давніше замешкалих українців, але й нової імміграції, головно її культурних працівників, які не примазувались і не примазуються до “політичного проводу”.

Є підстави вірити, що час, цей найкращий лікар в світі, вже працює над тим, щоб відсунути в забуття отої збанкрутованій політичний провід та щоб серед українців Канади і США на місце нігілістичних насадити позитивні ідеї і течії, що оперті на любові до українського народу і його історичних змагань та на тісних нерозривних культурних зв'язках з Україною.

Є підстави вірити, що безповоротно щезнуть народоненависницькі клічі та проповідування нової війни і що на їх місце прийдуть почуття і свідомість братерства між народами.

Є підстави вірити, що забудеться оте срамотне проповідування нової війни, яке може віщувати тільки знищення світові, і запанує свідомість, що шлях миру — це єдиний шлях, яким мусять іти народи світу для кращого, світлішого і щасливішого життя всього людства.

